

اشاره

نگاشته‌های موجود در فقه رسانه، از تعداد انگشتان یک دست تجاوز نمی‌کند. یکی از این کتاب‌ها، کتاب «فقه رسانه» است که حاصل دروس خارج حجت‌الاسلام‌والمسلمین مهدی طائب است. در زیر گزارشی کوتاه از مطالب ارائه شده در این کتاب، ذکر می‌شود.

حجت‌الاسلام‌والمسلمین مهدی طائب، از اساتید درس خارج فقه رسانه حوزه علمیه قم است. حاصل دروس خارج فقه رسانه وی، در قالب دو جلد کتاب تحت عنوان «فقه رسانه» منتشر شده است. این دروس از تاریخ ۸۷/۷/۱۴ تا ۸۸/۱۱/۱۱ در بیت الطائب، حسینیه شهید حاج حسین طائب، توسط وی ارائه شده است.

کتاب فقه رسانه، مشتمل بر سه فصل است و هر فصل نیز شامل ۲ تا ۹ گفتار است. با توجه به اینکه جلد دوم این کتاب در دسترس نیست، مطالب جلد اول این کتاب، به صورت خلاصه گزار می‌گردد.

فصل اول: تأسیس، مدیریت و برنامه‌ریزی رسانه

در فصل اول کتاب، به تأسیس، مدیریت و برنامه‌ریزی رسانه از منظر فقه پرداخته شده است. در این فصل، در مورد اینکه حکم تأسیس رسانه چیست، مدیریت رسانه‌ها به لحاظ فقهی باید در دست چه کسانی باشد و عوامل دست‌اندرکار رسانه باید چه شرایطی داشته باشند، پرداخته شده است.

گفتارهای فصل اول

گفتار اول: دلایل وجوب تأسیس رسانه

نویسنده در گفتار اول، این موضوع را به بحث می‌گذارد که آیا دلایلی در شرع بر وجوب تأسیس رسانه وجود دارد یا نه؟

گفتار دوم: مدیریت رسانه

گفتار دوم در پی پاسخ به این پرسش است که آیا اصلاً مدیریت بر رسانه لازم است؟ و برفرض مثبت بودن جواب، سؤال دوم پیش می‌آید که نصب مدیر بر عهده کیست و از وظایف و اختیارات چه کسی است؟

فصل دوم: حکم محتوای رسانه

در این فصل، نویسنده می‌خواهد به این سؤالات جواب بدهد که چه اموری در محتوای رسانه مجاز نیست؟ محدودکننده‌ها در امر محتوای وسایل ارتباطی چیست؟ به نظر وی، اولین گام در محدودیت رسانه، دروغ است. او سپس در ادامه، تفاوت دروغ را با برخی مفاهیم مشابه مانند مبالغه و توریه و تهمت، به بحث می‌گذارد.

گفتارهای فصل دوم

گفتار اول: کذب

این گفتار به بیان تعاریف مختلف کذب می‌پردازد و فرق آن را با توریه و خبر مشکوک بیان می‌کند.

گفتار دوم: مبالغه

یکی از موارد مورد ابتلای رسانه‌ها، مبالغه است. نویسنده در این فصل، به بیان تفاوت مبالغه با کذب می‌پردازد.

گفتار سوم: توریه

در این گفتار، از تفاوت میان کذب و توریه سخن گفته شده و بحث توریه در آیات و روایات مورد بررسی قرار می‌گیرد.

گفتار چهارم: تهمت

گفتار چهارم، به بیان تفاوت میان کذب و تهمت و واکاوی حکم فقهی تهمت در آیات و روایات می‌پردازد.

فصل سوم: استفاده از زن در رسانه

در این فصل، به سؤالاتی پیرامون حکم فقهی استفاده از زن در رسانه پاسخ داده می‌شود؛ سؤالاتی از قبیل اینکه: آیا رسانه‌ها حق استفاده از تصویر زن را دارند و در صورت مثبت بودن پاسخ، ضوابط شرعی آن کدام است؟ در پایان این فصل، جایگاه زن در اندیشه فلسفی غرب به بحث گذاشته می‌شود.

گفتار اول: جایگاه زن از دیدگاه اسلام

نویسنده در این گفتار، با ذکر آیات و روایات و سیره اهل بیت^ع تلاش دارد تا جایگاه زن را از منظر اسلام تبیین کند.

گفتار دوم: شهادت بانوان

از آنجاکه یکی از مهم‌ترین شبهات پیرامون حقوق زنان، کم‌ارزش بودن شهادت ایشان در مقابل شهادت مردان است، نویسنده این پرسش را مطرح کرده و پاسخ‌هایی را به آن ذکر می‌کند.

گفتار سوم: ارث زنان

دو برابر بودن سهم الارث مردان در مقابل زنان، عنوان گفتار سوم این فصل است. نویسنده برای بررسی این موضوع، روایات منقول از شیخ طوسی در تهذیب را بیان کرده و پس از واکاوی سندی، آن‌ها را از منظر دلالتی مورد گفتگو قرار می‌دهد.

گفتار چهارم: مسجد رفتن زنان

مکروه بودن یا مرجوح بودن حضور زنان در مساجد، عنوان گفتار چهارم است که نویسنده به بررسی ادله آن می‌پردازد.

گفتار پنجم: دیده زنان

نویسنده برای پاسخ به چرایی تفاوت دیده زنان و مردان، ابتدا دلیل عقلی را مطرح کرده و سپس بحث مفصلی پیرامون روایات مرتبط با این حکم شرعی می‌کند.

گفتار ششم: حکم حجاب در اسلام

نویسنده ابتدا با بیان اینکه وجوب حجاب برای بانوان از مسلمات اسلام است، حکم الزام زنان به حجاب در محیط عمومی را به بحث می‌گذارد و آیات و روایات مختلفی به خصوص از کتاب کافی را به بحث می‌گذارد.

گفتار هفتم: حکم آرایش

این گفتار، به واکاوی حکم فقهی آرایش زنان برای مردان محرم و نامحرم اختصاص دارد.

گفتار هشتم: حضور زن در معاملات

گفتار هشتم، مسئله کراهت حضور زنان در معاملات و مرجوح بودن معامله با ایشان را مطرح کرده و دلایل عرفی و فقهی آن را مطرح می‌کند.

گفتار نهم: حکم شنیدن صدای زن

یکی از مهم‌ترین مباحث مطرح در این کتاب، حکم شنیدن صدای زنان از رسانه است که در دو بخش هم‌خوانی و تک‌خوانی مورد بحث قرار می‌گیرد.